

Introïtustekst:

Welkom wat fijn dat u, dat jij, er bent, in deze viering van de Ekklesia Leiden. Voel je thuis, als je hier vaker komt, niet zo vaak, of er vandaag voor het eerst bent. Het komende uur vieren we met elkaar, rond het thema 'Geef de vrijheid kleur'. Vorige maand was het dodenherdenking en vierden we bevrijdingsdag. We herdachten wie er zijn gestorven voor vrijheid, hier in ons land en over de hele wereld. We vierden die vrijheid. Later die maand was het IDAHOT, de internationale dag tegen homo-, bi- en transgender fobie. We hebben hier alle vrijheid en toch moeten we alert blijven. Want vrede en vrijheid zijn niet vanzelfsprekend. Diversiteit, op welk gebied dan ook, staat onder druk. Ze wordt bedreigd door oorlog, door onverdraagzaamheid, door extreem rechts en extreem links conservatisme. Terwijl het juist diversiteit is die de kleur aan de vrijheid geeft. In die vrijheid is ieder van ons uitgenodigd om met elkaar te vieren vanochtend. Sommige teksten gebruiken oude woorden, maar zelfs in de nieuwste bijbelvertaling is het wel erg veel Heer en Vader, Hij en U. Dat is misschien niet zoals u of jij het grotere ervaart. Lees, hoor, zing, ervaar en gebruik daar waar dat gebeurt wat voor jou goed voelt. Zo geven we dat grotere wat ons samenbrengt haar diversiteit en omvattendheid terug.

Als openingstekst een uitspraak van de Nederlandse fotograaf Hans Withoos.
'Ik kan niet anders dan dit maken'.

Als je wilt zien wat voor prachtig werk hij maakt, kun je nog tot half september terecht in Museum Flehite in Amersfoort. Doen, want het is zeer de moeite waard. Zijn werk is met liefde omgeven, gaat het over het leven en over de schoonheid daarvan. Laten we de schoonheid bezingen.

Lezing: Lucas 4 : 14-19

Vervuld met de kracht van de Geest keerde Jezus terug naar Galilea. Het nieuws over Hem verspreidde zich in de hele streek. Hij gaf de mensen onderricht in hun synagogen en werd door allen geprezen. Hij kwam ook in Nazaret, waar Hij was opgegroeid, en volgens zijn gewoonte ging Hij op sabbat naar de synagoge. Toen Hij opstond om voor te lezen, werd Hem de boekrol van de profeet Jesaja overhandigd, en Hij rolde hem af tot de plaats waar geschreven staat:

'De Geest van de Heer rust op Mij,
want Hij heeft Mij gezalfd.
Om aan armen het goede nieuws te brengen
heeft Hij Mij gezonden,
om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken
en aan blinden het herstel van hun zicht,
om onderdrukten hun vrijheid te geven,
om een genadejaar van de Heer uit te roepen.'

Overweging

Het is Koningsdag als ik in gesprek raak met de glaskunstenaar. Hij werkt met glas in lood en maakt intrigerende werken. Niet alleen door de aansprekende kleuren en vormen, maar ook door de vele lagen van betekenis die verscholen liggen in de symbolen en teksten, die op hun beurt

weer een bepaalde gelaagdheid bevatten. Over de meeste werken doet hij maanden, zo niet langer. Ik vraag hem welke gevoelens hij ervaart als hij bezig is met maken. 'Soms', zegt hij, 'voel ik me uitgeput en kapot, als het af is. En soms ervaar ik euforie als ik opeens heel helder voor mij zie hoe vorm, tekst, kleur en compositie samenvallen.' Al zijn werken hebben een sterke filosofische component. Misschien vormt het wel de basis eigenlijk, van alles wat hij maakt. Alles heeft meerdere kanten, net als het leven nooit eenduidig is.

Een van zijn meest uitgebreide werken is nog niet zo lang geleden vernield. In een huisje op de kerkelijke begraafplaats van een Gronings dorpje zijn de raampjes die hij had gemaakt kapotgeslagen, in het hart van het dorp. Terwijl het werk de mensen probeerde te verbinden: door generaties heen en tussen overtuigingen, voorkeuren, ook op seksueel gebied door, tussen alles eigenlijk wat mensen van elkaar doet verschillen maar ook nieuwsgierig naar elkaar zou kunnen maken. De scherven liggen nu bij de kunstenaar thuis. En enkele ervan liggen hier op tafel.

Aan zijn keukentafel kijken we naar de scherven en spreken erover. Wat zat het vernuftig in elkaar. Verbinding is het woord waar ik steeds sterker aan moet denken, hoe meer de glaskunstenaar over zijn werk vertelt. Het werk bestaat uit 3 vensters in de vorm van de raampjes uit een koeienstal. In de onderbalken worden de levensfasen benoemd die de generaties met elkaar verbinden. Een kind wordt geboren en wordt in het volgende venster volwassen. Als zijn of haar kinderen worden geboren, worden zijn vader of moeder een venster later opa en oma, tot hun generatie in het volgende venster wordt afgerond. Van leven en levenslust, wasdom naar berusting en krimp, de dood en dan...? In het venster wat ik vandaag laat zien zie je de kindfase tot die van de adolescent benoemd. In het middendeel staan jonge kinderen, hun hoofden in de kleuren van de regenboog afgebeeld. Het zijn de kinderen van een klas, nog aan het begin van hun leven. Wat gebeurt er nu al in de hoofden en lichamen van die jonge mensen en wat gaat er in al die levens nog meer gebeuren? Wie zijn zij en wie zullen zij worden? Zullen zij zichzelf kunnen blijven of is dat voor sommigen van hen niet weggelegd?

Ergens in het werk heeft de kunstenaar dat benoemd door 'hij/.../zij' neer te zetten. Is en blijft hij hij of zij zij, of is hij eigenlijk zij en andersom? Dat is wat zijzelf moeten uitzoeken en waar de

anderen mee om zullen moeten en hopelijk willen kunnen gaan, als ze dat lukt. Transgenderisme als voorbeeld van diversiteit onder jonge mensen. Krijgen zij allemaal de kans om zich te ontwikkelen tot wie of wat zij willen zijn? Of alle kinderen de kleur kunnen krijgen die zij in potentie in zich hebben wordt voor een groot deel bepaald door ons, de mensen om hen heen. Net zo goed als onze kleur, de kleur die elk van ons heeft gekregen, mede bepaald is door de mensen die om ons heen stonden en staan.

Het mooie van het groepje jonge mensen op de scherf is dat zij die kleuren van de glaskunstenaar hebben gekregen en met elkaar een pallet van veelzijdigheid vormen, op welk gebied dan ook. Veelzijdig en toch een geheel, als een regenboog. Niet voor niets het symbool voor vrede en het omarmen van diversiteit.

Ik vraag de glaskunstenaar naar waar zijn inspiratie vandaan komt. Met een scheve glimlach antwoordt hij: 'Dat zijn dingen die uit de hemel komen vallen... of iets dergelijks.' Hij vervolgt met zeggen dat zijn inspiratie komt uit de contacten, de gesprekken die hij heeft met mensen die hij tegenkomt. God is niet boven ons, maar in ons, zo iets. We mijmeren beiden zwijgend verder.
(cellospel Ella Borman)

Ik denk aan de tekst die we hoorden, de tekst die Jezus uit de boekrol van Jesaja voorleest als hij in de synagoge is. Hoe kun je die tekst lezen en horen? Misschien gaat die tekst ook wel over inspiratie, over waar jij en ik aan en mee willen werken. Het gaat dan over inspiratie die 'uit de hemel komt vallen'. Inspiratie die creativiteit voedt maar niet per se geleid of gestuurd wordt maar wel op je pad komt. Door die inspiratie ontstaan gesprekken die mensen met elkaar in contact brengen over waar het in wezen over gaat. Ontmoetingen die de creativiteit en de mensheid verder brengen. Om onderwerpen bespreekbaar te maken die van belang zijn, ook al zijn ze soms zo ontzettend moeilijk voor ons mensen.

De kunstenaar vertelt dat het 'hij/.../zij' in een van de raampjes voor een aantal bewoners van het dorp van wezenlijk belang was, omdat het ging over een eigen kind, een kleinkind, een dierbare. Dat zij niet ontkend werden maar een plek kregen, juist daar, in die raampjes in dat gebouwtje midden in het dorp. De regenboogkleurige schoolkinderen mochten er allemaal zijn, met elkaar een gemeenschap vormend die de realiteit weergeeft in plaats van een opgelegde ontkenning van die diversiteit. Dat gaat over bevrijding. Zo lees ik de tekst van vanmorgen ook. De gevangenen in de tekst zijn metaforisch: om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken. Met andere woorden: iedereen verdient een plek, ongeacht gender, seksuele voorkeur, etniciteit, leeftijd, huidskleur of wat dan ook. Die bevrijding geldt voor de onderdrukten en de onderdrukkers, allebei. De onderdrukten krijgen de ruimte om zichzelf te zijn en de onderdrukkers vinden het zicht terug waardoor zij inzien dat zij de verkeerde strijd gestreden hebben. Zo vinden stemlozen hun stem terug en durven die stem te laten klinken. Die veelkleurige stemmen die gaan over vrede, over vrijheid en over samen leven. Dat is toch een veel mooier geluid dan dat van het onverdraagzame geschreeuw dat mensen en hun diversiteit ontkent. Dat de schone verbinding tussen mensen ontkent. Een veel mooier geluid dan het oorlogsgeweld dat levens ontwricht en mensen doet vluchten.

En dan liggen daar op een ochtend de scherven.

(cello 2)

Ze liggen daar... De scherven van de raampjes op die begraafplaats in dat Groningse dorpje. De mooie complexe werkelijkheid van de mensheid stukgeslagen. De verbinding kapot gemaakt. Er is maar een minderheid nodig, misschien maar een persoon, om wat mooi is lelijk te maken. In het klein daar in Groningen, in het groot in Oekraïne en andere plekken waar het oorlog is. Nu in de VS waar de lelijkheid van onderdrukkend conservatisme terrein wint. En haat tegen LHBTI'ers in Vlissingen en elders.

Natuurlijk is het niet zo zwart wit. Daar waar mensen zijn is het mooi en lelijk. Maar zelden zo lelijk als wat de scherven heeft veroorzaakt. Of ze nou van Groningse kerkraampjes zijn, van de ontwrichte levens van Oekrainers en andere slachtoffers van oorlog, van LHBTI'ers die zichzelf weer moeten opsluiten, van het kapotgeslagen Pride kunstwerk in Vlissingen. Die scherven gaan over wie er niet mee mogen doen, wie niet zichtbaar mogen zijn, wie er volgens sommigen in het geheel niet toe doen.

Als hij de scherven in zijn handen houdt huilt de glaskunstenaar.
Dan huilt een volk.
Dan huilen jij en ik.
Dan huilen we met elkaar.
Dan huilt het uit de hemel.

Totdat... totdat de glaskunstenaar, een volk, jij en ik, wij met elkaar, voorzichtig de scherven weer oprapen en ze niet weggooien maar opnieuw betekenis geven. In een nieuw kunstwerk, in een nieuw gebouw, in een nieuw leven. Want met de scherven in onze handen staan wij ook weer op en beseffen dat wij ertoe doen, dat wij er zijn, dat wij blijven strijden tegen onderdrukking, tegen afwijzing, tegen ontkenning. Voor onszelf, voor elkaar, voor waar wij in geloven. We roepen een nieuwe toekomst uit. Een nieuwe toekomst waar hij/.../zij, wij allemaal in onze brede diversiteit, bestaan en een plek hebben. Zo schrijven wij geschiedenis en veranderen we de loop van die geschiedenis. Laten we dat doen door die laatste zin van de boekrol van Jesaja die Jezus voorlas te herschrijven tot het volgende:

We rapen de scherven waar ook ter wereld weer op om ze nieuwe betekenis te geven. Daarmee roepen we een feestjaar uit voor liefde, vrijheid en gerechtigheid!
Amen.

Slottekst:

Take these broken wings
You got to learn to fly, learn to live and love so free
And when we hear the voices sing
The book of love will open up for us and let us in

Mr. Mister

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekkesialeiden.nl
info@ekkesialeiden.nl